

Beleidsnota begraafplaatsen

Datum
24 februari 2026
Versienummer 1

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	Samenvatting.....	4
3.	Huidige situatie, ontwikkelingen en gevolgen.....	5
3.1.	Maatschappelijke beweging van traditioneel begraven naar natuurgraven	5
3.2.	Financiële gevolgen van ontwikkelingen.....	6
4.	Beleidsuitgangspunten en -beperkingen.....	7
4.1.	Streven naar volledige kostendekkendheid	7
4.2.	Inspelen op ontwikkeling en behoefte samenleving.....	8
4.3.	Cultuurhistorie en erfgoed	8
4.4.	Passend binnen het huidig RO regime	9
4.5.	Begraafplaatsenbeleid als kerntaak van een gemeente	9
5.	Beleidskader begraafplaatsen	11
5.1.	Scenario D (Varsveldsestraatweg Aalten): Meer vormen lijkbezorging introduceren	11
5.2.	Scenario B (Het Kerkhofpad Dinxperlo): Exclusief aanbod capaciteit creëren.....	12
6.	Natuurbegraafplaatsen	14
6.1.	Ruimtelijke impact	14
6.2.	Beheerverordening en nadere regels	15
6.2.1.	Uitgifte natuurgraven	15
6.2.2.	Eigen grafplek uitkiezen	15
6.2.3.	Begravenis.....	15
6.2.4.	Eisen aan lijkomhulsels.....	15
6.2.5.	Toegestane grafbedekkingen	16
6.2.6.	Gedenkbomen	16
6.2.7.	Beheer	16
7.	Toekomstbestendige exploitatie (financiële kaders)	17
7.1.	Begraafrechten begraafplaatsen (tarievenbeleid)	17
7.1.1.	Verwachte lasten en baten natuurgraven.....	18
8.	Communicatie	18

1. Inleiding

De gemeente Aalten heeft het beheer van 7 gemeentelijke begraafplaatsen. Het aantal begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen van Aalten is dalende. De exploitatie van deze gemeentelijke begraafplaatsen is daardoor niet kostendekkend, mede omdat het aantal begravingen is afgenomen. Het percentage kostendekkendheid was in 2024 71%. Het is gezien de historische en huidige maatschappelijke ontwikkelingen niet realistisch om ervan uit te gaan dat kostendekkende exploitatie haalbaar is. De gemeente Aalten moet met het aanbieden van lijkbezorging meebewegen met deze ontwikkelingen om zodoende de toekomstige exploitatie betaalbaar te houden. Toekomstbestendig beheer vraagt hierom om een herziening en andere keuzes, met een goede balans tussen levensbeschouwelijke, maatschappelijke en bedrijfseconomische ontwikkelingen.

Landelijk is er een toenemende belangstelling voor natuurgraven op natuurbegraafplaatsen en op reguliere begraafplaatsen. Op dit moment is een deel van de begraafplaats Kloosterdijk in Bredevoort dat nog niet in gebruik is voor begraving en rijk is aan natuurwaarden. Deze ruimte is uitermate geschikt om heringericht te worden tot natuurbegraafplaats. Ook op begraafplaats Berkenhoven is een leeg veld niet meer nodig voor reguliere graven en is daardoor beschikbaar voor onderhoudsvrije natuurgraven. Begraafplaats Varsseveldsestraatweg in Aalten heeft beperkte ruimte voor onderhoudsvrije natuurgraven zonder stenen monumenten. Evenals het voorste deel van de Oude begraafplaats Kerkhofpad in Dinxperlo.

2. Samenvatting

De gemeente Aalten beheert zeven gemeentelijke begraafplaatsen, waarvan de exploitatie al geruime tijd onder druk staat door een dalend aantal begravingen, stijgende beheerlasten en ontwikkelingen in de uitvaartmarkt. In 2024 lag de kostendekkendheid van de begraafplaatsen op 71%. Tegelijkertijd verandert de manier waarop inwoners afscheid nemen van hun dierbaren: cremen en natuurbegraven winnen terrein, terwijl traditionele begravingen afnemen. Deze maatschappelijke en financiële ontwikkelingen maken het noodzakelijk om het begraafplaatsenbeleid te actualiseren.

De beleidsnota zet in op toekomstbestendig beheer waarbij financiële duurzaamheid, vraaggerichtheid, cultuurhistorisch behoud en ruimtelijke inpasbaarheid in balans worden gebracht. De gemeente streeft naar een zo kostendekkend mogelijke exploitatie, maar erkent dat volledige kostendekkendheid voor met name monumentale begraafplaatsen niet realistisch is. Daarom wordt ingezet op het verbreden van het dienstenaanbod, het introduceren van nieuwe vormen van lijkbezorging en het verbeteren van informatievoorziening en beheer. Tegelijk blijft behoud van cultuurhistorisch erfgoed een kerntaak, gezien de grote hoeveelheid monumentale grafvelden en historische begraafplaatsen in Aalten en Dinxperlo.

Om te voldoen aan deze beleidsuitgangspunten zijn verschillende scenario's onderzocht voor de twee begraafplaatsen waar de grootste opgaven liggen: de Varseveldsestraatweg in Aalten en het Kerkhofpad in Dinxperlo. Op basis van een integrale afweging wordt voorgesteld om te kiezen voor scenario D in Aalten en scenario B in Dinxperlo. Deze scenario's bieden de beste balans tussen exploitatiemogelijkheden, behoud van erfgoed en maatschappelijke behoefte.

Scenario D voor Aalten richt zich op het beperkt mogelijk maken van natuurgraven. De ingrepen versterken het historische karakter en vergroten het dienstenaanbod zonder ruimtelijke uitbreiding. Andere scenario's waren óf te behoudend om financiële druk te verlichten, óf te ingrijpend voor de monumentale structuur. Scenario D biedt een toekomstgericht aanbod binnen bestaande contouren en sluit daarmee optimaal aan op de beleidsuitgangspunten.

Scenario B voor Dinxperlo voegt op een beheerste en cultuurhistorisch verantwoorde wijze een beperkt aantal natuurgraven toe, passend bij de groene en monumentale setting van het Kerkhofpad. Hierdoor ontstaat extra capaciteit zonder aantasting van de bestaande structuur. Alternatieve varianten waren ofwel te beperkt om aan toekomstige vraag te voldoen of juist te omvangrijk voor het kwetsbare karakter van de begraafplaats. Scenario B biedt een realistisch, kleinschalig en toekomstbestendig perspectief dat aansluit bij de lokale vraag en de monumentale status van het terrein.

Daarnaast wordt voorgesteld om op andere begraafplaatsen binnen de gemeente beperkte velden voor natuurgraven te realiseren waar dit ruimtelijk en ecologisch verantwoord is. Ook wordt de beheerverordening geactualiseerd om nieuwe vormen van lijkbezorging, zoals natuurgraven en gedenkbomen, juridisch te verankeren.

Tot slot schetst de nota een richting voor toekomstbestendige exploitatie, waarin marktontwikkelingen, demografische trends en nieuwe methoden van lijkbezorging, zoals toekomstige introductie van alkalische hydrolyse (resomeren), worden meegenomen. Door in te zetten op diversificatie van het aanbod, marktconforme tarieven en behoud van erfgoed kan de gemeente Aalten haar begraafplaatsen ook op langere termijn op een waardige en maatschappelijk verantwoorde manier beheren.

3. Huidige situatie, ontwikkelingen en gevolgen

Begraafplaatsen zijn sterk afhankelijk geworden van marktwerking. Een extra crematorium of natuurbegraafplaats in de regio heeft direct consequenties voor de dienstverlening en het aantal verrichtingen op de gemeentelijke begraafplaatsen. Bepalend daarbij zijn met name het dienstenaanbod, de hoogte van de tarieven, de gewenste uitstraling van de begraafplaatsen en bekendheid met het dienstenaanbod. Ondernemende marktpartijen besteden over het algemeen meer geld aan promotie en marketing dan gemeenten en zijn daardoor zichtbaarder. Gezien het aantal jaarlijkse sterfgevallen heeft cremeren al het grootste marktaandeel. Dit is conform de landelijke trend waarbij 67% kiest voor cremeren en 33% voor begraven. In Aalten hebben we de volgende cijfers over de afgelopen 5 jaar.

Jaar	Begraven	Cremeren
2020	94	99
2021	75	105
2022	71	110
2023	63	91
2024	52	100
2025	50	79

Tabel 1: * Bij 2025 is het tot 1 oktober 2025.

Natuurgraven – ook wel onderhoudsvrije graven genoemd – genieten een toenemende belangstelling. Zowel op natuurbegraafplaatsen als op delen van reguliere begraafplaatsen. Natuurbegraafplaats Schapenmeer in Vorden en natuurbegraafplaats Slangenburgh in Doetinchem zijn in de Achterhoek de belangrijkste natuurbegraafplaatsen.

Naar verwachting wordt er vanaf 2027 een nieuwe vorm van lijkbezorging toegestaan. Namelijk, alkalische hydrolyse, het oplossen van het lichaam van de overledene in een loogvloeistof onder hoge druk en hoge temperatuur (ook wel resomeren genoemd). Wat overblijft is een wit poeder als vaste stof, vergelijkbaar met de as van cremeren. Alkalische hydrolyse is net als natuurbegraven een duurzame vorm van lijkbezorging en relatief goedkoper dan cremeren. De verwachting is dat alkalische hydrolyse (resomeren) snel populair zal worden. Wat waarschijnlijk gaat leiden tot een aanzienlijk marktaandeel in de lijkbezorging en ten koste zal gaan van het aandeel cremeren.

Een andere inkomstenbron is asbestemmingen (het bijzetten van asbussen in of op een bestaand graf, een urnengraf of urnennis, een bovengronds object of een verstrooiing). Het verstrooien van as op verstrooivelden geeft milieuproblemen. Volgens de richtlijnen mag er zonder aanvullende maatregelen jaarlijks maar 1 verstrooiing plaatsvinden per 100 m² (90 verstrooiingen per hectare). De populariteit van urnenissen in urnenmuren neemt landelijk af, maar de belangstelling voor natuur-urnengraven en bovengrondse asbewaring in objecten neemt toe. Hier kan de gemeente Aalten op inspelen.

GUV Crematorium Aalten, gelegen op het terrein van begraafplaats Berkenhove, biedt naast cremeren ook eigen asvoorzieningen aan. In het verleden zijn er met het GUV afspraken gemaakt dat in de kern van Aalten (begraafplaatsen Berkenhove, Varsseveldsestraatweg en Piet Heinstraat) door de gemeente geen nieuwe asbestemmingen mogen worden uitgegeven.

3.1. Maatschappelijke beweging van traditioneel begraven naar natuurgraven

Er is geen eenduidige definitie van wat een natuurbegraafplaats is. Dat geldt ook voor een eensluidende definitie voor natuurlijk begraven of een onderhoudsvrij graf. Voor de een is het een graf op een natuurbegraafplaats, voor de ander is een 'groene' grafbedekking op een reguliere begraafplaats voldoende om het natuurlijke karakter ervan te benoemen of te ervaren.

In Nederland zijn er verschillende richtlijnen met betrekking tot natuurgraven. Zo is op het ene natuurgraf geen enkele grafbedekking of grafgift toegestaan, op een ander natuurgraf mag een boomschijf van onbehandeld inheems hout geplaatst worden. Op weer andere begraafplaatsen mag

op een onderhoudsvrij (natuur-)graf zelfs een zwerfkei of klein stand monument geplaatst worden. In de ene situatie krijgt de natuurlijke begroeiing volledig vrij spel en mogen er niet eens gekweekte bloemen op het graf geplaatst worden, terwijl in een weer andere situatie bloeiende cultuurplanten gedoogd worden.

Er is een maatschappelijke behoefte om nabestaanden te ontzorgen en onderhoudsvrije graven sluit aan op deze behoefte. Onderhoudsvrij duidt erop dat er na een begrafenis voor de nabestaanden geen onderhoudsverplichtingen zijn aan het graf. Zowel geen onderhoud aan een gedenkteken als geen periodieke bijdrage in het algemene onderhoud van het terrein. De toename aan onderhoudsvrije graven zet de kostendekkendheid onder druk. Tenslotte blijven de onkosten voor het algemeen onderhoud bestaan, maar nemen de inkomst voor regulier begraven af.

3.2. Financiële gevolgen van ontwikkelingen

Het algemeen onderhoud van de begraafplaats is sinds 2017 een grotere kostenpost geworden. Onder andere omdat chemische middelen niet meer zijn toegestaan. De alternatieven branden, stoom en mechanisch verwijderen van ongewenste planten zijn kostbaar en niet duurzaam. Vanouds hebben begraafplaatsen een hoog onderhoudsniveau (niveau A). In het verleden heeft de gemeenteraad echter ingestemd met een lager onderhoudsniveau B. Dit met uitzondering van de entree en het groen rond gedenkmomenten. Dit onderhoudsbeleid wordt ongewijzigd voortgezet. De meeste hoofdpaden hebben al een onderhoudsvriendelijke (half) verharding.

Ook zullen de resterende paden een onderhoudsvriendelijke (half) verharding krijgen en laten we een beperkt aantal paden vergrassen. Tevens zullen nabestaanden/rechthebbenden worden aangeschreven over het over het onderhoud van "oude" graven (die nu een rommelige indruk geven). Historische ontwikkelingen die hebben geleid tot een groot aantal graven met grafrechten voor onbepaalde tijd drukken zwaar op de bedrijfsvoering. Door afkoop van het grafonderhoud – maar blijvende overheadkosten – en door het ontbreken van voorzieningen voor aangegane verplichtingen blijft dit een kostenpost.

In 2019 is door het college geopperd 'Koopgraven' (graven met rechten voor onbepaalde tijd) financieel te laten bijdragen aan de instandhouding van de begraafplaatsen. Het is echter juridisch onmogelijk om rechthebbenden van alleen 'koopgraven' aan te spreken voor het opnieuw betalen van grafrechten. Onbepaalde tijd blijft zolang er geen ontbindende voorwaarden zijn, zoals achterstallige betalingen of het niet bekend zijn van een rechthebbende die verantwoordelijk is voor de onderhoud van het graf.

4. Beleidsuitgangspunten en -beperkingen

De huidige beleidskaders stammen uit 2013 en vragen om herziening. Om te komen tot een toekomstbestendig begraafplaatsenbeleid staat, naar aanleiding van de beschreven ontwikkelingen, de gemeente voor belangrijke keuzes. De manier waarop inwoners afscheid nemen van hun dierbaren is sterk in beweging: traditionele begrafenissen op gemeentelijke begraafplaatsen worden minder vaak gekozen dan cremieren of natuurbegraven. Dit roept de vraag op waarom de aantrekkelijkheid van onze eigen begraafplaatsen onder druk staat en hoe het beleid hier beter op kan aansluiten.

Tegelijkertijd kampt de exploitatie van begraafplaatsen met financiële uitdagingen. Het streven naar een kostendekkende bedrijfsvoering botst regelmatig met de realiteit dat verdere kostenreducties onvermijdelijk zouden leiden tot merkbaar kwaliteitsverlies. Aan de andere kant maakt het verhogen van tarieven begraven steeds minder betaalbaar voor inwoners, wat de keuze voor alternatieven verder versterkt.

Deze situatie vraagt om nieuwe oplossingen waarbij het accent ligt op het genereren van aanvullende inkomsten, zonder dat dit ten koste gaat van kwaliteit of toegankelijkheid. Een bredere dienstverlening, het zoeken van samenwerkingsmogelijkheden en het verbeteren van de informatievoorziening richting inwoners zijn daarbij kansrijke richtingen. Om invulling te geven aan deze verwachtingen zijn (beleids)keuzes nodig, die passen binnen (beperkingen van) de wet.

4.1. Streven naar volledige kostendekkendheid

Het streven naar 100% kostendekkendheid van de begraafrechten is vanuit meerdere perspectieven wenselijk. Kostendekkendheid bevordert een evenwichtige en robuuste bedrijfsvoering (borging van beheren begraafplaatsen), omdat de kosten voor beheer en onderhoud op de lange termijn beter kunnen worden opgevangen binnen de eigen exploitatie. Dit verkleint de afhankelijkheid van schommelingen in de gemeentelijke begroting en draagt bij aan financiële voorspelbaarheid.

Verder zorgt het streven naar 100% kostendekkendheid ervoor dat de kwaliteit van de dienstverlening op peil is en in de toekomst kan blijven. Wanneer tarieven structureel achterblijven bij de werkelijke kosten, ontstaat druk op de onderhoudsniveaus, dienstverlening en investeringsmogelijkheden (zoals momenteel het geval).

Hoewel volledige kostendekking niet wettelijk verplicht is, vormt zij wel een goed uitgangspunt. Het bevordert doelmatigheid, draagvlak en sluit aan bij de landelijke normstelling voor kostentoerekening bij leges. Met dit beleiduitgangspunt wordt ingezet op een evenwichtige balans tussen betaalbaarheid voor inwoners en een financieel gezonde exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Een juridisch uitgangspunt is dat begraafrechten (leges) direct moeten kunnen worden toegerekend aan de dienst waarvoor ze worden geheven. Dit betekent dat er een directe relatie moet zijn tussen de dienst en de kosten. De gemeente Aalten mag alleen kosten in rekening brengen die daadwerkelijk verband houden met lijkbezorging.

In dit verband is het belangrijk om te vermelden dat toegerekende kosten, zoals het algemeen onderhoud van de begraafplaatsen, vaste kosten zijn. Deze kosten zijn grotendeels ongevoelig voor maatschappelijke en demografische ontwikkeling. Daarentegen zijn de inkomsten zeer gevoelig voor maatschappelijke en in minder mate demografische ontwikkelingen. Bovendien is het moeilijk al dan niet onmogelijk om inkomsten toe te rekenen aan oudere, historische begraafplaatsen met hoge monumentale waarden. De gemeente Aalten laat daarbij het algemeen belang van cultuurhistorie en erfgoed prevaleren boven het financiële belang.

Een belangrijk beleidsuitgangspunt voor nu en de toekomst is het tijdig en flexibel inspelen op de behoefte omtrent lijkbezorging en ons aanbod (vraag en aanbod). De ontwikkeling van toekomstige inkomsten zijn naar aanleiding van ingeschatte demografische gegevens in zekere zin in te schatten. De gemeente Aalten telt in 2025 27.471 inwoners. Dat aantal is in de afgelopen 30 jaar slechts licht gestegen (1,8%). Wat wel toeneemt is het sterftcijfer. Met in totaal zo'n 270 sterfgevallen per jaar ligt het sterftcijfer in de gemeente Aalten 10‰, bijna gelijk met het landelijk sterftcijfer. De huidige bevolkingsopbouw van de gemeente wijst erop dat er nog wel een kleine golf aan zit te komen in de komende twintig jaar, maar daarna zal het sterftcijfer weer afzakken.

Mocht hierdoor de kostendekkendheid in bepaalde jaren niet haalbaar zijn, dan blijft dit streven richtinggevend voor toekomstige tariefontwikkeling en beheersmaatregelen.

4.2. Inspelen op ontwikkeling en behoefte samenleving

De gemeentelijke begraafplaatsen vervullen een belangrijke maatschappelijke functie als waardige, toegankelijke en goed beheerde locaties voor begraven, asbestemming en herdenken. De gemeente Aalten streeft naar een kwalitatief hoogwaardige en vraaggerichte dienstverlening die aansluit bij de behoeften en wensen van inwoners. Bovendien draagt deze vraaggerichte benadering aan bij de kostendekkendheid van de begraafrechten, zoals in de vorige paragraaf is toegelicht.

Om begraven op de gemeentelijke begraafplaatsen aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden, wordt ingezet op een gevarieerd en eigentijds dienstenaanbod, waaronder particuliere graven, algemene graven, urnenvoorzieningen, gedenkplaatsen en natuurgraven.

Ook het onderhoud van de begraafplaatsen vormt een essentieel onderdeel van de dienstverlening. De gemeente draagt zorg voor het algemene onderhoud en ziet erop toe dat grafbedekkingen en beplanting worden beheerd (al dan niet door vrijwillige inzet). Wanneer onderhoudsverplichtingen door rechthebbenden niet worden nagekomen, wordt men hierop aangesproken. Uitgangspunt is om gezamenlijk tot een passende oplossing te komen. In schrijdende gevallen wordt overgegaan tot handhavingsmogelijkheden, om de staat van de begraafplaats te beschermen.

Een ander beleidsuitgangspunt is het bieden van duidelijke en tijdige informatie. Goede informatievoorziening ondersteunt nabestaanden bij het maken van keuzes, voorkomt misverstanden en draagt bij aan het zorgvuldig doorlopen van procedures.

Deze beleidsuitgangspunten zijn verankerd in de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen Aalten 2026.

4.3. Cultuurhistorie en erfgoed

Het behoud en onderhoud van cultuurhistorie en erfgoed is een speerpunt van beleid. Het nadeel van historie en erfgoed is dat er veelal geen direct belanghebbenden meer aanwezig zijn. Daarmee is alles van waarde al snel weerloos. Als lokale overheid hebben we daarom, in het algemeen belang, een belangrijke rol in het behoud en onderhoud van cultuurhistorie en erfgoed. Bestaande wet- en regelgeving omtrent gemeentelijke monumenten faciliteert de gemeente Aalten hierin.

In 2013 heeft de gemeenteraad vijf (delen van) historische begraafplaatsen aangewezen als gemeentelijk erfgoed. Het betreffen de volgende begraafplaatsen:

- Begraafplaats Berkenhove, Romienendiek Aalten
 - Betreft het uit 1922 daterende oorspronkelijke gedeelte van de begraafplaats met toegangspoort en baarhuisje.
- Joodse begraafplaats, Haartsestraat Aalten
 - Het gehele terrein, bestaande uit het oorspronkelijke deel met verspreide graven tussen de bomen en het jongere orthogonaal ingedeelde deel, met toegangspoort en metaarhuis.
- Oude begraafplaats, Prins Mauritsstraat Bredevoort
 - Het gehele terrein, met toegangspoorten en baarhuisje,
- Joodse begraafplaats, Prins Mauritsstraat Bredevoort
 - Het gehele terrein met toegangspoort en ommuring
- joodse begraafplaats Meniststraat Dinxperlo
 - Gehele terrein
- Begraafplaats Kloosterhof, Kloosterdijk Bredevoort
 - Het oorspronkelijke, centrale orthogonale gedeelte van de begraafplaats, met de centrale hoofdas, de toegangspoort en het baarhuis.

In een eerder stadium zijn al een aantal andere historische begraafplaatsen aangewezen als gemeentelijk monument:

- Roomskatholieke begraafplaats aan de Piet Heinstraat
Aangewezen als gemeentelijke monument met het baarhuisje, het calvariekruis en een aantal grafmonumenten die zijn aangewezen als cultuurhistorisch waardevol.

- Oude Begraafplaats in Dinxperlo aan het Kerkhofpad is een gemeentelijk monument, waarop zich tevens een aantal cultuurhistorisch waardevolle grafmonumenten bevinden.
- Algemene Begraafplaats aan de Varsseveldsestraatweg te Aalten met het baarhuisje en cultuurhistorisch waardevolle grafmonumenten.

Door de bovengenoemde aanwijzingen kennen deze begraafplaatsen al een beschermde status. De gemeente Aalten kent 168 grafmonumenten, waarvan 68 in Aalten en 100 in Dinxperlo. Deze grafmonumenten vormen op de begraafplaatsen ankerpunten en met het behoud van deze grafmonumenten zal in de toekomst rekening gehouden dienen te worden.

Voor het slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigingen van deze monumenten is daarom een omgevingsvergunning vereist, evenals voor herstelwerkzaamheden die het monument kunnen ontsieren of in gevaar brengen. Middels de huidige Erfgoedverordening (2017) van de gemeente Aalten zijn de gemeentelijke monumenten opgenomen in een Erfgoedregister. Doel van de verordening is het beschermen, onderhouden en beheren van het cultureel erfgoed in de gemeente zodat dit behouden blijft voor toekomstige generaties.

In 2025 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van opvallende en historische grafbedekkingen van de oude begraafplaatsen in Aalten en Dinxperlo (bijlage 4). De selectie van deze graven moet nog definitief vastgesteld worden, samen met eerder opgestelde lijst van de andere begraafplaatsen. De verantwoordelijke vrijwilligersgroepen krijgen hierbij een belangrijke rol en stem. In de administratie krijgen ze een aantekening dat ze niet geruimd mogen worden. Voor onderhoud van deze grafbedekkingen wordt gekozen voor een consoliderende aanpak.

4.4. Passend binnen het huidig RO regime

De gemeente Aalten hanteert een terughoudende benadering ten aanzien van het toevoegen van nieuwe ruimtelijke of juridische functies aan gemeentelijke begraafplaatsen, zoals het toekennen van eeuwige grafrust. Uitgangspunt is dat begraafplaatsen in de eerste plaats maatschappelijke voorzieningen zijn die op een zorgvuldige, ordelijke en evenwichtige wijze moeten worden beheerd, waarbij rekening wordt gehouden met zowel individuele belangen als het collectieve gebruik van de openbare ruimte. Bij het toekennen van dergelijke rechten aan de één, kan dit door anderen worden ervaren als een belemmering of ongelijkheid. Bijvoorbeeld doordat herinrichting, ruimtelijke optimalisatie of natura-gerichte maatregelen hierdoor beperkingen ondervinden. De gemeente acht het daarom noodzakelijk om een evenwicht te bewaren.

Het toekennen van vergaande of onbeperkte rechten, zoals eeuwige grafrust, kan een langdurige of zelfs permanente aanspraak op ruimte met zich meebrengen. Dit kan ertoe leiden dat toekomstige generaties minder beleidsruimte en ontwikkelopties hebben, zowel binnen het beheer van de begraafplaats als in het bredere ruimtelijke domein.

In dit licht kijkt de gemeente bewust af van de zeven door de brancheorganisatie BRANA geformuleerde criteria voor zelfstandige natuurbegraafplaatsen. Deze criteria zijn primair ontwikkeld voor private, zelfstandige exploitanten.

Door deze beleidsmatige terughoudendheid te hanteren, waarborgt de gemeente dat gemeentelijke begraafplaatsen op een evenwichtige wijze in het ruimtelijke en maatschappelijke domein worden ingebed. Dit biedt de noodzakelijke flexibiliteit om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen, demografische veranderingen en maatschappelijke behoeften, zonder dat langdurige rechten of planologische beperkingen de beleidsruimte onevenredig beperken.

4.5. Begraafplaatsenbeleid als kerntaak van een gemeente

De gemeente Aalten beschouwt het beheer van gemeentelijke begraafplaatsen als een expliciete kerntaak van de overheid. Begraafplaatsen hebben niet alleen een functionele betekenis als plaats van lijkbezorging, maar vervullen tevens een belangrijke rol in het bewaren van cultuurhistorische waarden en lokaal erfgoed. Deze maatschappelijke en historische functie prevaleert boven het streven naar volledige kostendekkendheid van de begraafrechten.

Met name voor monumentale en cultuurhistorisch waardevolle graven geldt dat de hiermee gemoede beheerkosten niet op doelmatige wijze zijn toe te rekenen aan individuele rechthebbenden of

gebruikers. De gemeente acht het daarom gerechtvaardigd en noodzakelijk om bepaalde kosten collectief te dragen, zodat de instandhouding van deze waardevolle elementen blijvend kan worden geborgd.

5. Beleidskader begraafplaatsen

De gemeente Aalten heeft het beheer van 7 gemeentelijke begraafplaatsen. Met uitzondering van de begraafplaatsen Varsseveldsestraatweg in Aalten en het Kerkhofpad Dinxperlo vormen de huidige (maatschappelijke) ontwikkelingen en gemeentelijke beleidsuitgangspunten geen aanleiding om beleidswijzigingen door te voeren. De andere vijf begraafplaatsen worden beheerd als groene, monumentale omgevingen. Op deze begraafplaatsen zullen minimale aanpassingen plaatsvinden. Wat betreft de kwalitatieve kaders, zoals het behoud en onderhoud van cultuurhistorie en erfgoed, blijven uiteraard onderdeel van de gemeentelijke taken. Daarentegen kan niet worden verwacht dat de toegerekende kosten hiervoor redelijkerwijs gedekt kunnen worden uit de begraafrechten.

De gemeente Aalten heeft Bureau Funeralia en Bureau Funeraire Adviezen opdracht gegeven om een inventarisatie uit te voeren van de oude begraafplaats van Aalten en Dinxperlo. Daarnaast is verzocht een toekomstplan op te stellen waarin verschillende scenario's worden gepresenteerd.

Op basis van de beleidsuitgangspunten van de gemeente Aalten wordt voorgesteld om te kiezen voor scenario D voor Aalten en scenario B voor Dinxperlo. Deze scenario's sluiten het beste aan op de gemeentelijke beleidsuitgangspunten omdat zij een evenwichtige combinatie bieden van financiële haalbaarheid, vraaggerichtheid, erfgoedbehoud en ruimtelijke inpasbaarheid. De alternatieve scenario's schieten op één of meerdere van deze punten tekort.

Voor Aalten blijkt dat scenario's die vooral gericht waren op behoud of kleinschalige optimalisaties onvoldoende bijdragen aan de noodzakelijke verbreding van inkomsten, terwijl varianten met grotere ingrepen het monumentale karakter of het ruimtelijke kader te veel zouden belasten. Scenario D biedt juist de mogelijkheid om binnen de bestaande contouren een breder, toekomstbestendig dienstenaanbod te realiseren, met name natuurgraven. Dit versterkt de financiële positie van de begraafplaats zonder afbreuk te doen aan cultuurhistorische waarden. De combinatie van behoud, hergebruik en beperkte toevoegingen maakt scenario D aantrekkelijker en duurzamer dan de alternatieven.

Voor Dinxperlo geldt dat de meer behoudende scenario's onvoldoende anticiperen op de toekomstige behoefte aan aanvullende capaciteit, terwijl de omvangrijkere varianten te ingrijpend zijn voor het monumentale en kleinschalige karakter van het Kerkhofpad. Scenario B vormt een zorgvuldige middenweg: het voorziet in beperkte nieuwe capaciteit door natuurgraven mogelijk te maken, sluit aan op de vraagontwikkeling en past volledig binnen de historische en ruimtelijke structuur van de begraafplaats. Hierdoor blijft het erfgoed leidend, terwijl de exploitatie op beheerste wijze wordt ondersteund.

Beide voorkeursscenario's versterken de kwaliteit en continuïteit van de gemeentelijke begraafplaatsen zonder planologische rigiditeit te creëren of te veel nadruk te leggen op commerciële exploitatie. Daarmee passen zij beter binnen de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor waardig beheer, cultuurhistorische zorg en een toekomstbestendig voorzieningenaanbod dan de andere onderzochte scenario's.

5.1. Scenario D (Varsseveldsestraatweg Aalten): Meer vormen lijkbezorging introduceren

Scenario D wordt beschouwd als de meest passende ontwikkelrichting voor de historische begraafplaats aan de Varsseveldsestraatweg, omdat het een duurzame balans biedt tussen financiële haalbaarheid, maatschappelijke behoefte, cultuurhistorisch behoud en ruimtelijke inpasbaarheid. Het scenario sluit aan bij het gemeentelijke streven naar een financieel robuuste exploitatie van begraafplaatsen, doordat het de mogelijkheden voor aanvullende inkomsten structureel verbreedt.

Scenario D sluit nauw aan bij de veranderende behoeften van inwoners. Nabestaanden hechten steeds meer waarde aan keuzevrijheid, eigentijdse voorzieningen en een waardige, goed toegankelijke plek voor herdenken en afscheid nemen. Door de aanleg van natuurgraven wordt het dienstenaanbod gemoderniseerd zonder dat afbreuk wordt gedaan aan het monumentale karakter.

Ook vanuit ruimtelijk oogpunt biedt scenario D belangrijke voordelen. De voorgestelde ingrepen vinden volledig plaats binnen de bestaande begrenzing van de begraafplaats, waardoor geen nieuwe ruimtelijke claims worden gelegd en de flexibiliteit voor toekomstige aanpassingen behouden blijft. Er worden permanente aanspraken op de beschikbare ruimte, zoals eeuwige grafkrans, nadrukkelijk niet geïntroduceerd, waardoor het scenario volledig past binnen het huidige RO-regime van de gemeente.

Tot slot sluit scenario D aan op de visie dat het beheer van gemeentelijke begraafplaatsen een kerntaak blijft van de lokale overheid. Door zowel de monumentale waarden te beschermen als de functionaliteit van de begraafplaats te versterken, vervult de gemeente een maatschappelijke verantwoordelijkheid richting huidige en toekomstige generaties. Het scenario verenigt erfgoedzorg, exploitatie, maatschappelijke functie en ruimtelijke kwaliteit op een zodanige manier dat de Varseveldsestraatweg haar waardevolle rol voor de gemeenschap kan behouden en tegelijkertijd toekomstbestendig wordt gemaakt. Daarmee vormt scenario D de meest evenwichtige en duurzame keuze binnen de beleidsuitgangspunten van het toekomstbestendige begraafplaatsenbeleid.

5.2. Scenario B (Het Kerkhofpad Dinxperlo): Exclusief aanbod capaciteit creëren

Scenario B wordt gezien als de meest geschikte ontwikkelrichting voor de historische begraafplaats aan het Kerkhofpad in Dinxperlo, omdat het op zorgvuldige wijze aansluit bij de cultuurhistorische betekenis van de locatie én tegelijkertijd de nodige flexibiliteit en capaciteit creëert om in te spelen op de toekomstige vraag naar lijkbezorging. De begraafplaats kent een grote concentratie aan cultuurhistorisch waardevolle grafmonumenten en heeft een belangrijke betekenis voor de identiteit van Dinxperlo. Scenario B maakt het mogelijk om deze waarden te behouden en te versterken, doordat het uitgaat van een zeer terughoudende inrichting waarbij het historische karakter en de bestaande structuur in stand blijven. Tegelijkertijd wordt een beperkte uitbreiding van de capaciteit gerealiseerd door het mogelijk maken van natuurgraven binnen een historisch kader, waardoor inkomsten kunnen worden gegenereerd die direct kunnen worden ingezet voor het onderhoud van monumentale onderdelen. Dit sluit nauw aan bij het financiële beleidsuitgangspunt om waar mogelijk bij te dragen aan kostendekkendheid, zonder de betaalbaarheid van begraven uit het oog te verliezen.

Het scenario geeft daarnaast invulling aan de veranderende maatschappelijke behoefte. Ook in Dinxperlo is sprake van een afnemende vraag naar traditionele begravingen en een toenemende voorkeur voor natuurlijk begraven en bescheiden asbestemmingen. Door de introductie van natuurgraven in een zorgvuldig gekozen deel van de begraafplaats wordt de vraaggerichtheid van het aanbod vergroot, terwijl het historische en groene karakter van de locatie behouden blijft. De begraafplaats blijft hierdoor aantrekkelijk voor inwoners die bewust kiezen voor een kleinschalige, groene en lokale plek voor lijkbezorging, wat een belangrijk uitgangspunt is van het gemeentelijk beleid.

Scenario B houdt volledig rekening met de monumentale status van de oude begraafplaats en de noodzaak om zorgvuldig om te gaan met de geselecteerde grafmonumenten. De beperkte ruimtelijke ingrepen die dit scenario vraagt, tasten de bestaande structuur niet aan en verstoren de inrichting van het terrein niet. Omdat geen grootschalige aanpassingen nodig zijn en alle ontwikkelingen binnen de bestaande contouren van de begraafplaats plaatsvinden, past scenario B volledig binnen het geldende ruimtelijke ordeningskader en houdt het de planologische flexibiliteit voor toekomstige generaties intact.

Tegelijkertijd ondersteunt scenario B de rol van de gemeente in het beheren van haar begraafplaatsen als maatschappelijke voorziening. Het behoud van cultuurhistorisch waardevolle elementen, het waarborgen van kwalitatief beheer en het betrekken van vrijwilligers blijven belangrijke pijlers. Door de beperkte uitbreiding van de capaciteit en de inzet van bijkomende inkomsten voor onderhoud, blijft de begraafplaats op een beheerste en duurzame manier onderdeel uitmaken van de gemeentelijke exploitatie.

Hiermee vormt scenario B een zorgvuldig evenwicht tussen financiële doelmatigheid, maatschappelijke behoefte, erfgoedbehoud en ruimtelijke haalbaarheid. Het scenario respecteert de historische betekenis van het Kerkhofpad, biedt toekomstbestendige mogelijkheden voor begraven en asbestemming en versterkt de rol van de begraafplaats als groene en waardevolle plek binnen de kern van Dinxperlo. Daarmee sluit dit scenario het best aan op de beleidsuitgangspunten van een toekomstbestendig en zorgvuldig afgewogen gemeentelijk begraafplaatsenbeleid.

6. Natuurbegraafplaatsen

Het aantal natuurbegraafplaatsen in Nederland is in de afgelopen tien jaar flink gestegen. De term natuurbegraafplaats is in Nederland geen beschermde titel. Mede daarom is er regelmatig discussie over het aantal natuurbegraafplaatsen en welke begraafplaatsen die titel waardig zijn. Brana, (de brancheorganisatie voor natuurbegraafplaatsen), erkent een 25-tal natuurbegraafplaatsen, waarbij verbetering van de natuurwaarden het belangrijkste doel is. Aanvullende selectiecriteria daarbij zijn dat de natuur beheerd wordt door gecertificeerde natuurbeheerders en de uitgiftetermijn eeuwigdurend is. Het betreft zowel bestaande bossen en natuurgebieden als nieuwe natuurgebieden na herinrichting van land met een andere bestemming, veelal een agrarische bestemming. In oppervlakte variëren ze van 1 ha tot meer dan 50 ha.

De meeste natuurbegraafplaatsen liggen in het oosten en zuiden van het land. De website allennatuurbegraafplaatsen.nl, die een overzicht geeft van alle begraafplaatsen die zich natuurbegraafplaats noemen (zonder te voldoen aan alle criteria van Brana), maakt melding van een 40-tal locaties die het predicaat natuurbegraafplaats krijgen. Daarnaast is het een trend dat ook veel reguliere begraafplaatsen onderhoudsvrije natuurgraven aanbieden op hun begraafplaatsen. Deze variëren van al gerealiseerde uitbreidingen die niet meer nodig zijn tot vrijgekomen velden na ruiming en kleinschalige overhoekjes ter grootte van een postzegel. Ondanks dat ook deze velden soms gepromoot worden als een natuurbegraafplaats is het in deze gevallen beter om te spreken van natuurlijk begraven op een reguliere begraafplaats of van natuurlijk begraven.

Figuur 1: Natuurlijk begraven op gedenkpark Hofwijk in Rotterdam

De belangrijkste motieven om te kiezen voor een natuurgraf zijn niet alleen de natuurlijke ligging, maar vooral de mogelijkheid om nabestaanden te ontzorgen middels een onderhoudsvrij graf, een langdurige uitgiftetermijn en eenmalige kosten, met omgerekend per jaar een relatief gunstig tarief. Ligging in een bestaand natuurgebied is daarbij niet van doorslaggevend belang.

6.1. Ruimtelijke impact

De gemeente Aalten hanteert een terughoudende benadering ten aanzien van het toevoegen van nieuwe ruimtelijke of juridische functies aan gemeentelijke begraafplaatsen, zoals het toekennen van eeuwige grafrust. De gemeente Aalten heeft een locatie waar natuurgraven zonder wijziging van het bestemmingsplan uitgegeven kan worden. Namelijk, het nog niet in gebruik zijnde deel van begraafplaats Kloosterdijk in Bredevoort.

De oppervlakte is voldoende groot (meer dan 500 graven). De nadruk ligt op natuurontwikkeling en het versterken van biodiversiteit, de uitgiftetermijn is lang (100 jaar), er komen strikte voorwaarden voor duurzaam begraven, de medewerkers zullen moeten worden bijgeschoold in ecologisch beheer en laten zich adviseren door deskundigen.

Daarnaast is op nader in te richten kleine velden op de begraafplaatsen Berkenhove en Varsseveldsestraatweg in Aalten en op de Oude begraafplaats Kerkhofpad in Dinxperlo ruimte voor onderhoudsvrije natuurgraven. Het betreft kleine velden op de begraafplaats met graven waar specifieke eisen ten aanzien van de grafbedekking gelden. Deze vallen onder de noemer natuurlijk begraven op reguliere begraafplaatsen.

Uit een QuickScan natuurtoets van adviesbureau Staring Advies blijkt dat voor de geplande flora- en fauna-activiteit, bestaande uit de aanleg van een natuurbegraafplaats naast de al bestaande

algemene begraafplaats aan de Kloosterweg in Bredevoort, geen aanvullend onderzoek of het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de Omgevingswet noodzakelijk is.

6.2. Beheerverordening en nadere regels

De regelgeving ten aanzien van het nieuwe dienstenaanbod met betrekking tot natuurbegraven en het planten van gedenkbomen vraagt uitwerking in de beheerverordening. De aanpassingen worden meegenomen in de reeds geplande actualisering van de beheerverordening en nadere regels.

6.2.1. Uitgifte natuurgraven

Natuurgraven worden uitgegeven als twee-diep particuliere graven waarin per graf twee overledenen begraven kunnen worden en als een-diep particulier graf voor één overledene. Er kan gekozen worden uit twee soorten natuurgraven: Natuurgraven met een grasvegetatie (Grasvegetaties zien er door wisselende maaibeurten en groeperioden elk seizoen dan ook anders uit. Door het maaisel op bepaalde locaties korte tijd te laten liggen, kan het zaad van gras en bloemen rijpen en zich verspreiden om later weer tot bloei komen.) en Boomgraven met een boom als gedenkteken. De grafuitgifte is voor één eeuw (100 jaar), waarbij het grafrecht onmiddellijk in gaat, maar niet onmiddellijk begraven hoeft te worden. Er kan dus vooraf gereserveerd worden.

Graven worden uitgegeven in blokken van 150 cm breed en minimaal 250 cm lang, gemiddeld 4 m² per graf. De grafafmetingen binnen een blok zijn 120 x 100 cm (l x b).

De uitgifte is op basis van vrije keuze. In de eerste uitgifteronde wordt alleen in de twee buitenste rijen van het terrein begraven, waarbij telkens een tussenruimte van 1 graf vrij blijft tot de volgende uitgifteronde. In uitgifteronde twee worden de tussenliggende graven in de buitenste rijen uitgegeven, waarbij de graven van de vorige uitgifteronde waarschijnlijk al volledig zijn geïntegreerd in de natuur. In uitgifteronde drie (en vier) volgen de binnenste rijen.

De graven worden ingemeten op een GIS-kaart en in het veld voorzien van een hardhouten paaltje dat op maaiveldhoogte wordt aangebracht en op de kopse zijde is voorzien van een uniek nummer. Als extra check kan het graf voorzien worden van een GPS-coördinaat. Grafnummer en naam van de rechthebbende worden geregistreerd in de begraafplaatsadministratie op het moment van uitgifte/reservering van een graf. In totaal is er ruimte voor minimaal 500 graven op Natuurbegraafplaats Bredevoort.

6.2.2. Eigen grafplek uitkiezen

Vanaf het startmoment van uitgifte kan een eigen grafplek uitgekozen worden voor graven die vallen binnen de eerste uitgifteronde. Informatie wordt gegeven door de medewerker van de begraafplaats over natuurbegraven. Vervolgens kunnen belangstellende zich melden voor het samen met de beheerder uitkiezen van een plek die goed voelt, een eigen natuurgraf. De beheerder geeft de grafnummers/coördinaten van de uitgifte of reservering door aan de begraafplaatsadministratie voor vastlegging in de gravenadministratie en deze stuurt vervolgens een 'natuurgrafakte' naar de rechthebbende waarop de exacte locatie is aangegeven en de voorwaarden zoals vermeld in de beheerverordening. Gelijktijdig wordt de factuur voor het grafrecht verstuurd.

6.2.3. Begravenis

Op het moment van begraven, zowel bij de eerste begravenis als bij de bijzetting, wordt het graf gelokaliseerd via het paaltje met nummer en/of de GPS-coördinaten en vervolgens met pikketten uitgezet. De top laag/zode wordt voorzichtig opzijgelegd, zodat deze later weer teruggeplaatst kan worden. Vervolgens wordt het graf op diepte gebracht en wordt na de begravenis de grond en de zode weer teruggeplaatst. Bij het terugplaatsen wordt de grond stevig aangedrukt en wordt overtollige grond als een verhoging op het graf aangebracht, zodat na inzakking/inklinking geen gat ontstaat. De nabestaanden krijgen een zakje met een bloemrijk grasmengsel of bloemmengsel om na de begravenis uit te zaaien boven op de grafplek.

6.2.4. Eisen aan lijkomhulsels

Ter voorkoming van onnodige milieubelasting en schade aan de natuur zijn er strikte eisen ten aanzien van de lijkomhulsels. Deze worden uitgewerkt in de nadere regels van de beheerverordening. Voorgeschreven wordt om te voldoen aan de criteria van het GreenLeave keurmerk van een

duurzame uitvaart. Belangrijkste suggesties zijn het gebruik van een linnen lijkwade in combinatie met een rieten mand of draagbaar, dan wel een (lage) kist van onbehandeld inheems hout zonder (of met afbreekbare) binnenbekleding. Niet toegestaan zijn grafgriffen die milieubelastend zijn en binnen 1 jaar niet volledig biologisch afbreekbaar zijn.

6.2.5. Toegestane grafbedekkingen

Er worden afhankelijk van de locatie drie soorten grafbedekkingen toegestaan:

- Plaatsing van een onbehandelde boomschijf van inheems hout met een diameter van maximaal 50 cm. Een inscriptie naar keuze is toegestaan. De boomschijf kan tegen betaling door de houder van de begraafplaats geregeld worden.
- Een gedenkbom aan het hoofdeinde van het graf, voor zover de grafplek daarvoor in aanmerking komt. De boom wordt door de houder van de begraafplaats geleverd, waarbij de aanvrager zelf een keuze kan maken uit een aantal aangeboden boomsoorten.
- Terugplaatsing van de zode zonder verdere grafbedekking, maar wel met de optie van het plaatsen van een gedenkplaatje met naam van de overledene op een algemene herdenkingszuil op een centrale plaats op de natuurbegraafplaats.

Figuur 2: Onbehandelde boomschijf

Grafgriffen, waaronder bloemstukken en planten, zijn niet toegestaan en worden onmiddellijk verwijderd. Een uitzondering wordt gemaakt voor bloemstukken van biologische teelt die bij een begrafenissen geplaatst kunnen worden voor een termijn van maximaal twee weken.

6.2.6. Gedenkbomen

Op natuurbegraafplaats Bredevoort is ruimte voor het planten van gedenkbomen aan de kopse zijde van graven in de buitenste rij. Op begraafplaats Varsseveldsestraatweg zijn ook beperkte mogelijkheden voor het planten van gedenkbomen bij een graf. Natuurgraven met gedenkbomen worden vooraf gemarkeerd op een (digitale) plattegrond. In de buitenrij komt elk 4e graf ervoor in aanmerking, zodat de ruimte tussen de bomen minimaal 6 meter bedraagt. Gedenkbomen worden tweemaal per jaar door de houder van de begraafplaats geleverd, in het vroege voorjaar en in het najaar. Het planten van bomen in de zomer- en winterperiode geeft te veel risico's.

Boomsoorten en struiken waaruit gekozen kan worden zijn inheemse boomsoorten die in overleg met de beheerder worden bepaald. De boom wordt geplant aan de kopse zijde van het graf, tot een meter buiten het begraafvlak, zodat een bijzetting mogelijk blijft.

Figuur 3: Gedenkboom

De beheerder van de begraafplaats is voor een periode van dertig jaar verantwoordelijk voor het onderhoud en de controle op veiligheid. Bij sterfte gedurende de eerste twee jaar na planten wordt op kosten van de begraafplaats een nieuwe boom geplant.

6.2.7. Beheer

De graspaden worden in het groeiseizoen wekelijks gemaaid of zo vaak als nodig, zodat er een duidelijk onderscheid is tussen looppad en begraafgedeelte. De paden zijn ongeveer 1,5 meter breed. Het bosplantsoen wordt extensief beheerd waarbij ecologische processen zoveel mogelijk hun gang mogen gaan, mits de veiligheid van bezoekers niet in het geding is.

Takken worden op rillen gezet en te kappen bomen blijven op het terrein. Dood hout en takkenrillen fungeren als voedselbron, schuilgelegenheid en broedplek voor vogels, insecten en kleine zoogdieren. Andere ondersteunende maatregelen voor het versterken van de biodiversiteit zijn het ophangen van vogelnestkasten en vleermuiskasten.

7. Toekomstbestendige exploitatie (financiële kaders)

Er zijn voor de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Aalten kansen voor nieuwe verdienmodellen. Zeker gezien de voorspelde sterke stijging van het aantal sterfgevallen in de komende dertig jaar (een stijging tot 50%). Zelfs bij gelijkblijvend marktaandeel is dan een flinke toename te verwachten van het aantal verrichtingen en de bijbehorende inkomsten, mits ingespeeld wordt op hedendaagse behoeften en de tarieven concurrerend zijn.

Aandacht voor hedendaagse uitvaartrituelen die een sterk persoonlijk karakter hebben, ruime keuzemogelijkheden aan soorten grafvelden en graven, meer keuzemogelijkheden in graftermijnen en een verruiming van de keuzevrijheid van grafbedekkingen zijn daarbij aandachtspunten. Investeren in een groter marktaandeel en diversiteit aan asbestemmingen is gezien de landelijke ontwikkelingen kansrijk. In de nabije toekomst ook voor de resten ('vaste stof') van alkalische hydrolyse (resomeren).

7.1. Begraafrechten begraafplaatsen (tarievenbeleid)

Meestal worden tarieven vastgesteld op basis van kostenonderbouwing en daarna jaarlijkse aangepast op basis van een inflatiecorrectie. Probleem daarbij is dat indien exploitatietekorten als gevolg van dalende inkomsten gecorrigeerd worden met hogere tarieven begraven niet meer kan concurreren met cremieren. De tekorten zullen dan nog groter worden en in een negatieve spiraal terecht komen. Van belang is om anno 2026 de tarieven marktconform vast te stellen, met de regionale crematietarieven en tarieven van natuurbegraafplaatsen als referentie. Tarieven van omringende gemeenten kunnen een signaal geven, maar begraafplaatsen van buurgemeenten zijn door hun ligging meestal niet interessant, tenzij ze een bijzonder aanbod hebben of vele malen goedkoper zijn. Vergelijking met die tarieven heeft minder zin. Door meer begravenissen binnen te halen zullen uiteindelijk de totale inkomsten hoger uitvallen, ook al zijn niet alle aangeboden diensten kostendekkend.

De huidige graftarieven van de gemeente Aalten zijn redelijk marktconform voor de regio. Een tweepersoons graf voor 20 jaar in Aalten kost in 2025 € 3010,-, in Winterswijk € 3.500,- en in Doetinchem € 3.202,-. De asbestemmingen zijn duur en verre van marktconform. Een urnengraf voor 20 jaar kost in Aalten € 3010,-, in Winterswijk € 1.400,-, in Doetinchem € 1.224,- en bij GUV € 1.300,-.

Bij marktconforme tarieven is het van belang niet alleen naar buurgemeenten te kijken (dat zijn geen echte concurrenten), maar vooral naar crematoria en natuurbegraafplaatsen. Ter referentie: een dubbel natuurgraf op begraafplaats Schapenmeer in Vorden kost € 7.500,- en op Slangenburg in Doetinchem € 5.763,-, en dat voor een termijn van 'eeuwigdurend'.

Opgemerkt dient te worden dat in de ontstane beeldvorming begraven in de gemeente Aalten duur is niet direct verdwijnt met lagere tarieven. Dat vraagt extra voorlichting en promotie inspanningen. Met de huidige tarieven zal de animo voor verlengingen naar verwachting gering zijn en de extra ingeschatte inkomsten niet realistisch. Verlengingen aantrekkelijk maken vraagt én lagere tarieven én een keuze uit meerdere verlengingstermijnen, bijvoorbeeld vijf jaar en een veelvoud van vijf jaar. Door een kortere termijn aan te bieden zijn de kosten voor nabestaanden te overzien.

De huidige begraafkosten zijn relatief laag (het voorlopen is niet inbegrepen). Dit zal zo blijven. Met lage begraafkosten is er wel een goede concurrentiepositie ten opzichte van cremieren, maar die worden teniet gedaan door de hoge grafrecht tarieven.

Het openen van een natuurbegraafplaats op de begraafplaats Kloosterdijk is zeer perspectiefvol voor het genereren van nieuwe verdienmodellen. Daarbij zijn de investeringen gering en blijven onderhoudskosten laag. Wel zal geïnvesteerd moeten worden in een brede voorlichtings- en promotiecampagne om deze vormen van begraven bekend te maken én is een marktconform tarief een vereiste.

Marktconform in 2026 is een tarief van ongeveer € 4.000,- voor een 1-persoons graf voor 100 jaar en € 6.000,- voor een 2-persoonsgraf voor 100 jaar. Een grafbedekking is niet toegestaan, met uitzondering van een boomschijf of een gedenkplaatje op een algemene zuil of een gedenkboom aan het hoofdeinde van het graf. Een redelijk tarief voor natuur-urnengraven voor een termijn van 50 jaar is € 1.500,-. Inkomsten die gegenereerd worden met natuurgraven kunnen ook ingezet worden voor algemeen onderhoud op andere gemeentelijke begraafplaatsen.

7.1.1. Verwachte lasten en baten natuurgraven

De lasten en baten ten aanzien van natuurgraven zijn gemaakt op basis van een schatting en zijn daarmee indicatief. Toekomstige ontwikkelingen (bijvoorbeeld marktontwikkelingen) kunnen de tariefbepaling beïnvloeden op termijn.

De herinrichtingskosten zijn gering en worden inclusief inmeten geschat op € 20.000,-. Jaarlijkse onderhoudskosten worden geschat op € 20.000,- en promotiekosten op minimaal € 5.000,- per jaar en een extra investering in het eerste jaar van € 10.000,- (folders, website, openingsactiviteit)

De verwachte totale inkomsten zijn:	opbrengst
500 natuurgraven voor 2 overledene x € 6.000,-	3.000.000
200 natuurgraven voor 1 overledene x € 4.000,-	800.000
100 boomgraven x € 7.000,-	700.000
100 natuur-urnengraven x € 1.500,-	150.000
Totaal	3.250.000

8. Communicatie

De promotie van de (nieuwe) diensten op de begraafplaatsen vallen of staan met het effectief bereiken van de doelgroep. Van groot belang is daarbij makkelijk toegankelijke informatie te delen op de website, foldermateriaal om uit te delen, filmpjes te plaatsen op social media en gebruik te maken van de huis aan huis bladen.